

**Gyermekek Háza Alternatív Általános Iskola és
Gimnázium**

1021 Budapest, Völgy utca 22.

Gyermekvédelmi Irányelvek

2021

Hatályos: 2021. 12.01.

.....
intézményvezető aláírása

Tartalomjegyzék

BEVEZETŐ	
Gyermekek Háza bemutatkozó. Jelen dokumentum célja, szakmai háttere. Menta csoport	3
I. GYERMEKVÉDELMI IRÁNYELVEK	
Releváns jogszabályi háttér, Köznevelési törvény célja	5
II. A GYERMEKEK HÁZÁBAN ÉRVÉNYES GYERMEKVÉDELMI IRÁNYELVEK	
A prevenció, jelzés, esetkezelés elvi, jogi háttere, fogalommagyarázat	6
III. FELELŐSSÉG – KIKET VÉD A SZERVEZET?	8
IV. FELELŐSSÉG – MITŐL VÉDI MEG A GYERMEKEKET?	
Egységes fogalom magyarázat. Bántalmazás, veszélyeztetés formái. Bántalmazás lehetséges jelei.	8
V. FELELŐSSÉG – MIKOR ÉS HOL VÉDI MEG A GYERMEKEKET?	
A Gyermekek Háza felelősségi köre, térben és időben. A Gyermekek Háza épületén belül. Külsős programokon. Rendezvényeken, képzéseken. Online térben.	13
VI. GARANCIÁK – MIK BIZTOSÍTJÁK A GYERMEKEK VÉDELMÉT?	
Munkatársak kiválasztásának folyamata. A Gyermekvédelmi irányelv megismertetése. Felelősségi körök a Gyermekek Házán belül. A Gyermekvédelmi irányelvek aktualizálása. A jelzőrendszer működése. Bejelentési folyamat. Csigaház protokoll	16
VII. BEJELENTÉSI FOLYAMAT	22
VIII. AZ IRÁNYELV BEVEZETÉSE ÉS FELÜLVIZSGÁLATA	24
IX. JOGSZABÁLYOK	25

BEVEZETŐ

A Gyermek Háza program megalakulásától kezdődően a gyermekek jóllétét, az ehhez szükséges egyéni bánásmód kialakítását és megvalósítását tekinti fő feladatának. Az egyéni bánásmód, a személyiség-központú oktatás és nevelés csak egy mindenki számára biztonságos környezetben valósulhat meg. Ezért a Gyermek Házának célja, hogy a gyerekek, pedagógusok és szülők között egy olyan együttműködés jöjjön létre, ahol minden résztvevő biztonságban, elfogadásban és kölcsönös tiszteletben érezheti magát. Iskolánk mindenekelőtt a gyermeket helyezi középpontba, és ennek a szemléletnek megfelelően a gyermek legfőbb érdekének tartja a konfliktusok, nehézségek megelőzését vagy azok kezelését, megoldását.

A problémák felismeréséhez elengedhetetlen a bántalmazással kapcsolatos fogalmak pontos tisztázása, és a bántalmazás lehetséges megjelenési formáinak ismerete, végiggondolása és egy közös nyelv kialakítása. Így egy felmerülő nehézség esetén a pedagógus-gyermek-szülő hármassal közösen gondolhatja végig a megoldást, a Gyermek Háza saját gyermekvédelmi irányelveit segítségül hívva.

Jelen iskolai dokumentumban bemutatott gyermekvédelmi irányelvek összegzik, rendszerezik és átláthatóvá teszik a gyermekek védelmét szolgáló intézményen belüli tematikus (prevenciós, edukációs, esetkezelési) tevékenységeket, felelősségi köröket a "Csigaház" protokollt, valamint a jelzőrendszert.

A Gyermek Háza alapelveként rögzíti, hogy az erőszak egyetlen formája sem megengedhető. Az iskola minden munkatársának kötelezettsége a gyermekek bántalmazással szembeni védelme, a gyermekvédelmi eljárások ismerete és betartása.

A Gyermek Háza pedagógiai alapelve az egyéni különbségek tisztelete; befogadó, inkluzív iskolaként működik, ezért a gyermekvédelmi irányelvek külön kitérnek az SNI, BTMN¹ tanulók helyzetére, a védelem megvalósításához szükséges egyes sérülés-specifikus tényezőket is figyelembe véve.

A gyermekvédelmi irányelvek fontos célja, segítséget nyújtani a Gyermek Házában dolgozó kollégáknak a gyakorlatban is jól alkalmazható eljárásokkal, módszerekkel,

¹ SNI: sajátos nevelési igény, BTMN: beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség

segítve a bántalmazással kapcsolatos esetek megelőzését, felismerését, kezelését és utánkövetését (Hintalovon²).

Iskolánk ezért módszertani segítségként, prevenciós céllal életkornak megfelelő programokat, tematikus előadásokat szervez a gyermekek és a szülők részére, mint pl.: egészségtudatosság, a pénzügyi hét, fenntarthatóság hete, a parasport napja, sokszínűség hete, meditációs szakkör, drámajáték és a havi, tematikus forgószínpad.

Jelen gyermekvédelmi irányelvek kidolgozásának további célja, egy olyan szempontsor és eljárásrend bemutatása mely segít, hogy a nehézségek, konfliktusok minél előbb felismerésre kerüljenek. És a jelzett vagy felismert eseteket a Gyermek Ház felelősséggel kísérvé, a feldolgozási folyamat útját kövesse, visszajelezzon.

A Gyermekvédelmi irányelvek kidolgozása és éves felülvizsgálata a Menta csoport³ feladata. A Menta csoport segítő és támogató céllal alakult. Feladatának tekinti az Irányelvek kidolgozásán és aktualizálásán túl a dokumentum elkészítésének alapjául szolgáló rendszeres forráskutatást, tájékozódást, tájékoztatást.

A fenti célok elérése érdekében a Gyermek Ház rendszeresen igénybe vesz iskolapszichológusi tanácsadást és segítségnyújtást, valamint kapcsolatot tart a területileg illetékes Család- és Gyermekjóléti Központtal.

A dokumentum hatálya a Gyermek Ház minden működési területére kiterjed annak tantestületi elfogadásától és hatályba lépésétől kezdődően.

A Gyermekvédelmi irányelvek dokumentum mindenki számára hozzáférhető (a honlapon, nyomtatva az iskolatitkárságon), tartalma a jelen alapidokumentumon túl hamarosan további két változatban is elérhető lesz: a gyermekek, valamint a szövegértésben akadályozott személyek számára könnyebben értelmezhető, akadálymentesített, rövidített, szövegrajzos megfogalmazásban.

² A dokumentum szakmaiságát és hitelességét a Hintalovon Alapítvány forrásai és minőségi kritériumai biztosítják. (www.hintalovon.hu)

³ Menta csoport a névválasztásával a menta frissességét, a mentálhigiénés biztonságot, a mentalizációt támogató atmoszférát kívánja megidézni.

I. GYERMEKVÉDELMI IRÁNYELVEK

A Gyermek Háza a Gyermekjogok releváns jogszabályi hátterét⁴ alapul véve elkötelezett a gyermekeknek járó jogok betartása mellett, a helytelen és rossz bánásmód minden formájától védi a gyerekeket, különös tekintettel a gyermekbántalmazásra. Bántalmazás minden olyan cselekvés vagy mulasztás, ami a gyermekek sérelmét eredményezi, vagy a biztonságos és egészséges fejlődésüket tartósan veszélyezteti vagy akadályozza.

A gyermekvédelmi törvény a gyermekek védelmét biztosítja a "mi nem történhet meg egy gyermekkel elv" alapján, a köznevelési törvény ugyanakkor a gyermekek fejlődését támogatja a "mi történjen meg egy gyermekkel elv" alapján. A két törvény egymást kiegészítve, a történelmi skála két végpontját is említve védi a gyermekeket.

Gyermekvédelmi tv. 1997. évi XXXI. tv. 6. § (5)-(6) bekezdése kimondja:

„A gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez.” (...)

(5a) A gyermeknek joga van ahhoz, hogy a védelme érdekében eljáró szakemberek – különösen a gyermek bántalmazásának felismerése és megszüntetése érdekében – egységes elvek és módszertan alkalmazásával járjanak el.

5. § n) pontja szerint a veszélyeztetettség olyan - a gyermek vagy más személy által tanúsított - magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

A Köznevelési törvény⁵ célja egy olyan köznevelési rendszer megalkotása, amely elősegíti a gyermekek/ fiatalok harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődését, készségeik, képességeik, ismereteik, jártasságaik, érzelmi és akarati tulajdonságainak megfelelően tudatos fejlesztése révén. Kiemelt célja a nevelés, oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása és a tehetséggondozás.

Fenti célokat a Gyermek Háza sajátjának vallja, munkájában igyekszik megvalósítani.

⁴ ENSZ Gyermekjogi Egyezménye » gyermekjogok alapvető „katalógusa”
1991. évi LXIV. tv. GYERMEKJOGI EGYEZMÉNY www.gyermekjogiegyezmeny.hu
» gyermekek védelme a bántalmazással és kizsákmányolással szemben
+ az aláíró országok hogyan járnak el (Amerika kivételével a Világon minden ország ratifikálta, azaz saját belső jogának részévé tette)

⁵ KÖZNEVELÉSI TV. 2011. évi CXCV. tv.

II. A GYERMEKEK HÁZÁBAN ÉRVÉNYES GYERMEKVÉDELMI IRÁNYELVEK

- **Zéró tolerancia:** A Gyermek Házák elítéli és elfogadhatatlannak tartja a gyermekekkel szembeni bántalmazás, erőszak, zaklatás és visszaélés minden formáját. Munkája során biztonságos környezet és közösség létrehozására törekszik, és nem létesít szakmai kapcsolatot – illetve a már fennálló szakmai kapcsolatot azonnal megszünteti – olyan személyekkel, akik veszélyt jelentenek a gyerekekre.
- **Emberi méltósághoz való jog biztosítása:** Minden embert megillet az elismerés és megbecsülés, az emberi méltóság, amely alapján értékesnek, megbecsültnek és elfogadottnak érezheti magát a társadalom egészében és kisebb közösségeiben egyaránt.
- **Biztonsághoz való jog biztosítása:** Minden gyermeket megillet az a jog, hogy biztonságban, mindennemű veszélyeztetettség, bántalmazástól, kihasználástól és elhanyagoltságtól mentesen élhessen.
- **Védelem:** valamennyi gyermeket kortól, nemtől, képességektől, kultúrától, fajtól, nyelvtől, vallástól és szexuális identitástól függetlenül egyenlően megillet a védelemhez való jog
- **Gyermekközpontúság:** A gyermekek életkorára, fejlettségére és érettségére tekintettel az őket érintő döntéshozatal során figyelembe kell venni a véleményüket. A gyerekeket és törvényes képviselőiket tájékoztatni kell a szükséges információkról és az őket érintő intézkedésekről és jogokról.
- **Átláthatóság:** A Gyermek Házák minden döntése és tevékenysége átlátható és azáltal vezérelt, hogy a gyermekek mindenek felett álló érdeke érvényesüljön.
- **Prevenció:** A gyermekbántalmazás kockázatának csökkentésére való törekvés a tudatosságnövelésen, a jó gyakorlatok kialakításán és a képzéseken keresztül, valamint a gyermekek védelme érdekében történő minden lehetséges pozitív lépés megtétele.
- **Gyermekrészvétel:** A Gyermek Házák tájékoztatja a gyermekeket az őket érintő információkról, *korukra, fejlettségi és érettségi szintjükre tekintettel* - figyelembe veszi a diákok véleményét (tájékoztatás: osztály szabályalkotás, DÖK, gyerekforum, Gyermekvédelmi Irányelvek gyermekbarát verziója)
- **Tudatosság:** A Gyermek Házák magas etikai elvek mentén szervezi tevékenységét és ezeket az elveket következetesen érvényesíti, hogy minden gyermek élvezhető és biztonságos környezetben tanulhasson
- **Támogatás:** A Gyermek Házák tevékenysége során támogatja és segíti a gyermekek fejlődését és kiteljesedését annak érdekében, hogy meglévő képességeik és erőforrásaik fejlesztésén keresztül képesek legyenek biztonsággal felismerni és kiaknázni a lehetőségeiket.
- **Képzésekkel való támogatás:** Tudatosságnövelés a gyerekek biztonságával kapcsolatban. Ennek biztosítása, hogy minden munkatárs tudomására jusson, hogy az irányelvben – és más vonatkozó szabályokban – lefektetett előírásoknak köteles megfelelni.
- **Gyermekvédelmi irányelvek éves felülvizsgálata** A Gyermek Házák beszerzi a szükséges információkat, és rendszeresen felülvizsgálja a gyerekekkel kapcsolatos

eljárási protokolljait, szabályzatait és gyakorlatát az esetleges hiányosságok feltárása és orvoslása, valamint a releváns jogszabályi változásoknak való megfelelés érdekében.

- **Jogérvényesítési garancia:** A Gyermek Házával kapcsolatban álló személyek jogainak megsértésével kapcsolatosan minden beérkező panaszt megvizsgál, és megteszi a megfelelő intézkedéseket, amelyeket átláthatóan és pontosan kommunikál az érintettek felé.
- **A jelzés garantálása:** Annak biztosítása, hogy minden munkatárs megismerje a gyerekek védelme érdekében teendő szükséges lépéseket, folyamatokat. Mindenkinél tudnia kell azt is, hogy a felmerülő helyzetekben mely személyek/intézmények felé kell jelzést tenni.
- **Biztonságos adatkezelés és titoktartás:** A Gyermek Háza dolgozói bizalmasan kezelik a gyerekek személyes adatait. Ennek értelmében a Gyermek Házával kapcsolatban álló személyek személyes adatai nem adhatóak ki illetéktelen harmadik személy részére – ez alól kivételt képez az érintett kifejezett írásbeli hozzájárulása, illetve a jogszabályban előírt módon a hatóság részére történő kötelező adatszolgáltatás. Az információ megosztásának minden esetben a megosztás céljához kell igazodnia, biztonságos csatornán keresztül kell történnie, az átadott információknak pedig lehetőség szerint egyértelműnek és a lehető legfrissebbnek kell lenniük. Minden szenzitív információt kellő komolysággal és szakszerűen kell kezelni.
- **Jogszabályok és előírások betartása:** A Gyermek Háza a gyermekvédelem terén irányadó nemzetközi és hazai jogszabályok mellett elkötelezett
- **Szülői részvétel:** A Gyermek Háza diákjai és tanárai mellett a szülők is megfelelően tájékoztatva vannak minden gyermekvédelemmel kapcsolatos releváns információkról és gyakorlatról (a Gyermekvédelmi Irányelvek bárki számára könnyen elérhető akár online felületen, de az iskola épületében (folyosón) nyomtatott formában is megtalálható)
- **Partnerség:** A Gyermek Háza tevékenysége során együttműködik a társintézményekkel, az ott dolgozó szakemberekkel, valamint a gyermekvédelmi rendszer egyéb szereplőivel (különös tekintettel a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaira), szem előtt tartva azt, hogy a különböző nézőpontok egyeztetése és a közös gondolkodás segíti elő az ügyek leghatékonyabb kezelését.
- **A gyerekek elleni visszaélésekre való megfelelő reagálás:** A gyerekek jóllétét veszélyeztető körülmények felmerülése esetén a támogatásukat és védelmüket szolgáló intézkedések melletti erős elköteleződés. Ebbe beletartozik a konkrét esetben részt vevő személyek támogatása, az érintett szakemberekkel/szervezetekkel való együttműködés és minden olyan intézkedés megtétele, amely a hasonló esetek megismétlődésének esélyét csökkenti.
- **Eljárási garancia:** A Gyermek Háza minden munkatársa ismeri a védelemre vonatkozó szabályokat, tisztában van a felelősségével és megteszi a szükséges lépéseket az esetek megfelelő intézményi leereagálása érdekében
- **Esetvezetés:** A Gyermek Házában minden gyermekbántalmazási ügyben érintett gyermek, gyerekcsoport, tanár, segítő személyzet, szülő és érintett személy megfelelő támogatásban részesül.
- **Utókövetés és visszajelzés:** vissza kell jelezni az érintett diák vagy gyerekközösség, a jelzést tevő szülők, az esetleges elkövetők és a pedagógus közösség felé is.

III. FELELŐSSÉG – KIKET VÉD A SZERVEZET?

Jelen gyermekvédelmi irányelvek a Gyermek Házába járó, az iskolával jogviszonyban álló gyermekek védelmét biztosítják.

Az irányelvek meghatározása, ismerete, betartása ugyanakkor a gyermekekkel közvetlen vagy közvetetten kapcsolatban álló más gyermekeket és az őket körülvevő felnőtteket is támogatja.

A Gyermek Ház egyértelmű iránymutatással és általános felelősségvállalással igyekszik az intézményi rendszer valamennyi tagjának (az iskola teljes közösségének) védelmet nyújtani.

A Gyermek Házában gyermeknek számít, minden 18. életévét be nem töltött személy. A gyermekvédelmi irányelvek folytatólagosan vonatkoznak a Gyermek Házába járó fiatalokú felnőttekre (gimnázium, sni), a tanulói jogviszony fennálltaig.

IV. FELELŐSSÉG – MITŐL VÉDI MEG A GYEREKEKET?

A gyermekeket védő szabályok ismeretének, értelmezésének és betartásának feltétele a konkrét viselkedések meghatározása és egy egyezményes fogalomtár kialakítása.

Fontos nevesíteni a bántalmazás különböző formáit és minden olyan egyéb dolgot, amelytől a Gyermek Ház meg szeretné védeni a gyerekeket. Jó kiindulás ezzel kapcsolatban ez a hazai⁶ és nemzetközi⁷ ajánlások alapján összeállított lista:

Bántalmazás

Minden olyan magatartás, amely a gyerekek sérelmét eredményezi, vagy a biztonságos és egészséges fejlődésüket akadályozza. Bántalmazás az is, ha valamivel (pl. megütéssel, kínzással) megfenyegetnek egy gyereket, a fenyegetés pedig félelmet, szorongást kelt benne. A bántalmazás nem feltétlenül „aktív tett” – az is annak minősül, ha valaki nem tesz meg valamit (mulasztás), és ezzel veszélyezteti a gyerekeket.

Fizikai bántalmazás: Olyan fizikai erőszak alkalmazása, amely fizikai sérülést vagy szenvedést okoz, illetve okozhat.

Fizikai bántalmazás például: megütés, megrázás, rúgás, lekötözés, bezárás stb.

⁶ pl. az Emberi Erőforrások Minisztériumának *Az egészségügyi ellátók feladatairól gyermekek bántalmazásának, elhanyagolásának gyanúja esetén* című egészségügyi szakmai irányelve és a vonatkozó EMMI protokollok

⁷ Az ENSZ Egészségügyi Világszervezetének (WHO – World Health Organization) meghatározása szerint a gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, amely a gyerek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.

Fizikai bántalmazás jelei például: zúzódás, égés, harapás, vágás, valószerűtlen magyarázat a sérülésekre, felnőttekkel szembeni bizalmatlanság, agresszió, visszahúzódás, a viselkedés hirtelen megváltozása

Szexuális bántalmazás: Amikor egy felnőtt vagy egy másik gyerek saját szexuális érdeklődésének vagy vágyának kielégítése céljából használja fel a gyereket olyan tevékenységekre, amelyek nem az ő életkorának, fejlődésének megfelelőek, illetve amihez a gyerek nem adta valódi hozzájárulását. Ebbe beletartozik minden olyan eset is, amelyhez egy gyerek azért nem adhat valódi hozzájárulást, mert nem teljesen érti a helyzetet (pl. nincs tisztában azzal, hogy egy érintés alkalmas lehet arra, hogy felkeltse/kielégítse a másik fél szexuális vágyát), vagy azért, mert az emberek között valamilyen hatalmi kapcsolat, erőfölény áll fenn (pl. a gyereket tanító tanár, edző, a gyerek gondozásával megbízott szakember).

Szexuális bántalmazás például: a gyerekekben „rossz érzést keltő érintés”, szexuális tartalmú megjegyzések, szexting, nemi erőszak, prostitúció, pornográfia, egy gyerek bevonása pornográf tartalmak megtekintésébe

Szexuális bántalmazás jelei például: ha látható ok nélkül megváltozik a gyerek viselkedése (magába fordul vagy éppen nagyon kihívó lesz), túlszexualizált, nem elfogadható vagy antiszociális magatartás

Érzelmi bántalmazás: Olyan folyamatos, megalázó vagy lealacsonyító érzelmi bánásmód, amely hosszú távú és súlyos negatív hatást fejt(het) ki a gyerek érzelmi fejlődésére. Bántalmazás a gyerek érzelmeivel való tartós vagy rendszeres visszaélés is, amely a gyerekekben az értéktelenség, szeretetlenség érzését kelti.

Érzelmi bántalmazás például: csúfolás, megalázás, nevetségessé tétel, folyamatos kritizálás, lekicsinylés, tartós megbélyegzés, kirekesztés, kibeszélés, bizalmas információk elárulása, zsarolás

Érzelmi bántalmazás jelei például: rendkívüli nyugtalanság, szorongás, félelem az új helyzetektől, drog- és alkoholhasználat, extrém passzivitás vagy agresszió

Elhanyagolás: A gyerek alapvető fizikai és/vagy érzelmi szükségleteinek tartós nem teljesítése, amely egészségének és fejlődésének súlyos károsodását eredményezheti. Ide tartozik minden olyan mulasztás (függetlenül attól, hogy az szándékos, vagy pedig tudatlanságból ered), amely jelentősen árt, vagy lassítja a gyermek testi, érzelmi vagy értelmi fejlődését. Az elhanyagolás lehet értelmi, érzelmi vagy oktatási, nevelési.

Elhanyagolás például: megfelelő étel, ruházat, felügyelet nem biztosítása, az alapvető érzelmi szükségletek megtagadása, iskolalátogatási kötelezettség elhanyagolása, iskolai feladatok/nehézségek figyelmen kívül hagyása

Elhanyagolás jelei például: gyakori éhségérzet és étellopás, rossz személyes higiénia, állandó fáradtság, alacsony önértékelés, kezeletlen egészségügyi problémák

Veszélyeztetés

Amikor a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését bármilyen körülmény gátolja vagy akadályozza. Súlyos veszélyeztetésnek a gyermek olyan bántalmazását vagy elhanyagolását tekintjük, amely a gyermek életét közvetlen veszélynek teszi ki,

vagy testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődésében jelentős és helyrehozhatatlan károsodást okozhat.

Testi fejlődés veszélyeztetése például: fizikai bántalmazás, éheztetés

Értelmi fejlődés veszélyeztetése például: a gyermek tankötelezettsége teljesítésének nem biztosítása

Erkölcsi fejlődés veszélyeztetése például: a gyermek jelenlétében megvalósuló erőszakos vagy szexuális cselekmények

Érzelmi fejlődés veszélyeztetése például: rendszeres megalázás, megfélemlítés

Bullying

A „bullying”, vagy elterjedtebb magyar fordítása szerint az „iskolai zaklatás és bántalmazás” jellemzője, hogy ismétlődő, hosszabb ideig elhúzódó, és tudatos célja a fájdalomkeltés. Kiegyensúlyozatlan erőviszonyok között zajlik, az elkövető(k) jellemző módon olyan áldozatot választ(anak), akinek nincs lehetősége megvédeni magát. Lehet szóbeli (pl.: becsmérlés, fenyegetés), fizikai (pl.: lökdösés), kapcsolati vagy társas (pl.: kiközösítés, pletykaterjesztés) és online (pl.: az áldozat számára kínos képek terjesztése a közösségi médiában).

Nem feltétlenül csak az iskola épületében történhet iskolaközösséghez köthető zaklatás, előfordulhat, hogy az interneten, osztálykiránduláson vagy a hazafelé vezető út alatt történik. Az iskolai zaklatásos esetek fontos szereplői a „szemlélők”, akik a szemtanúi a zaklatásnak. Az, hogy ők hogyan reagálnak, kulcsfontosságú. Ha csak egyvalaki felszólal vagy közbeavatkozik, az elősegítheti a zaklatás megszűnését, de ha úgy tesznek, mintha mi sem történné, vagy nevetnek, esetleg a zaklató mellé állnak, azzal súlyosabbá, hosszabb távúvá válhat az erőszak. A zaklatás kihat az áldozatok pszichés jóllétére (kialakulhat szorongás vagy akár depresszió), és tanulmányi eredményeire (csökkenhet a motiváció a tanulásra és az iskolába járásra, ami hiányzásokhoz vagy lemorzsolódáshoz is vezethet).

Online zaklatás

Sorozatos és hosszabb ideig fennálló szándékos sérelem okozása az interneten, amelynek célja lehet megalázás, fenyegetés, nevetségessé tétel, kiközösítés, lejáratás, negatív színben feltüntetés.

Online zaklatás például: bántó, sértő üzenetek posztolása üzenőfalon/személyes üzenetben, fiók feltörése, álprofil létrehozása, kirekesztő csoport létrehozása, lejárató fényképek közzététele, privát üzenetek nyilvánossá tétele

Online zaklatás jelei például: szorongás, profil törlése, internethasználattal kapcsolatos szokások megváltozása, elmagányosodás

Kizsákmányolás

Egy másik személy tisztességtelen kihasználása.

Kizsákmányolás például: gazdasági kizsákmányolás, gyermekmunka: olyan munka végeztetése, amely magas kockázattal jár, veszélyezteti a gyermek iskoláztatását, egészségét, ártalmas lehet fizikai, értelmi, érzelmi, erkölcsi vagy szociális fejlődésére

Kereskedelmi célú kihasználás

Egy gyereket mások kereskedelmi vagy szexuális tevékenységre használnak pénzbeli vagy anyagi ellenszolgáltatás céljából. A kizsákmányoló jellemzően megtévesztéssel, hamis ígéretekkel (szerelem, kapcsolati biztonság ígérete), illetve megfélemlítés, testi-lelki terror vagy ezzel való fenyegetés útján hálózza be a gyereket.

Kereskedelmi célú kihasználás például: gyermekprostitúció, gyermekpornográfia, zsebtolvajlásra kényszerítés, kényszerkoldultatás, „csicskáztatás”

Kereskedelmi célú kihasználás jelei például: félelem, visszahúzódság, szorongás, a viselkedés hirtelen megváltozása, „koravén attitűd”, idegen felnőttek megjelenése a gyermek életében, állandó ajándékok, élvezeti cikkek a gyereknél, szerhasználat, szökések, igazolatlan távollétek

Manipuláció és tokenizmus

Amikor egy gyermek részt vesz valamiben (pl. fellép, szerepel, interjút ad), de nincs tisztában a részvétele céljával, valódi szerepével, akkor a részvétele nem önkéntes, és nem a véleményének és méltóságának tiszteletén alapul.

Manipuláció és tokenizmus például: a gyereket nem a számára releváns kérdésekben vagy nem gyermekbarát módon kérdezik meg valamiről (pl. nem érti a kérdést), nem kap megfelelő felkészítést a szerepe betöltéséhez, vagy a részvétele célja valójában nem a gyerekről szól (pl. gyerekek „felhasználása” politikai kampány során – a gyerekek „díszletként” való használata)

Rendszerabúzus

Amikor a gyerekek védelmét szolgáló tevékenység vagy rendszer nem létezik, vagy nem megfelelően működik, és ezzel hátráltatja a gyermekbántalmazás és a veszélyeztetés megelőzését és kezelését.

Rendszerabúzus például: a gyermek tájékoztatásához és véleménynyilvánításhoz fűződő jogainak figyelmen kívül hagyása vagy megtagadása, a szülőktől való indokolatlan elválasztás

Az intézmény – mint a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagja – fentiek észlelésekor a gyermek további veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében

köteles jelzéssel élni az illetékes Család- és Gyermekjóléti Szolgálat, illetve gyámhatóság felé (a bejelentési folyamat részletes kifejtése alább olvasható).

A bántalmazás lehetséges jelei

Az alábbi 10 jel⁸ segít felismerni a gyereket ért zaklatást vagy egyéb sérelmet. A szülői és pedagógusi éberség, megfigyelés és a gyermek ismerete segít a tünetek helyes értelmezésében, illetve jó és beszélgetést kezdeményező kérdések feltevésére ösztönöz.

1. Megmagyarázhatatlan, gyakori, ok nélküli fejfájás, hasfájás és hasonló egészségügyi panaszok, megbetegedések. Ezek a stressz és a szorongás okozta tünetek, amelyek okot adnak arra, hogy a gyerek otthon maradjon, és ne kelljen bemennie az iskolába.

2. Alvásproblémák. Ha reggelente karikásak a gyermek szemei, nyúzott, és úgy tűnik, mintha nem aludt volna rendesen, akkor érdemes fokozottan odafigyelni rá. Kisebb gyerekeknél az éjszakai bepiselés is tünete lehet annak, hogy valami nincs rendben.

3. Sérülések. Ha a gyerek nem tudja megmagyarázni (vagy nehezen hihető a magyarázata) a sérüléseire. Ha rendszeresen baleset éri, vagy gyakran esik kár a ruházatában, iskolai felszerelésében, az szintén jele lehet zaklatásnak. Tipikus tünet lehet a dolgai (játék, könyv, kutyük) gyakori „elvesztése”.

4. Problémák az étkezés körül. Zaklatás tünete lehet, ha a gyerek kihagy étkezéseket az iskolában, ha rendszeresen éhesen jön haza, pedig be van fizetve az ebéd, és saját elmondása szerint „nem volt ideje enni” vagy „nem volt finom az étel”. Vagy ha kiderül, hogy nem ette meg a tízóraját, odaadta valakinek, esetleg a pénzt, amit azért kapott, hogy ételt vegyen magának, „elvesztette”.

5. Ha nem akar a gyerek iskolába menni. Ez persze bármikor előfordulhat (és nem csak iskolai zaklatás miatt), ezért fontos, hogy minden ilyen esetet beszéljünk végig. Ez a tünet kiegészülhet azzal is, hogy a gyerekek rosszabbak lesznek a jegyei, elveszíti az érdeklődését a tanulás iránt, és általában kihagyja az iskola utáni elfoglaltságokat is, ahol osztálytársakkal vagy iskolatársakkal találkozhatna.

6. Erőszakossá válik. Ha egy gyerek bántalmazás áldozata, annak gyakori tünete, hogy maga is erőszakossá válik (például a testvérével, kisebb gyerekekkel). Az erőszak olyan „kommunikációs forma”, amit a gyerek el tud tanulni, és nem csak fizikai erőszakban nyilvánulhat meg. Ha gyakran kiabál, szélsőséges érzelmi reakciókat mutat, esetleg megpróbálkozik érzelmi zsarolással stb., akkor érdemes végiggondolni, hol érhetik őt hasonló hatások.

⁸ Dr Gyurkó Szilvia “yelon” cikke alapján.

7. Önértékelési problémák. A bántalmazás és erőszak egyik leglátványosabb jele, ha a gyerek önbizalma csökken, korábbi magabiztossága szertefoszlik. Okkal gyanakodhatunk valamilyen problémára, ha radikálisan megváltozik a magatartása.

8. Önbántás. Szintén jele lehet annak, hogy a gyereket bántják, ha falcol, ha saját magát vagdossa, ha beveri az öklét, esetleg önmagának okoz fájdalmat. Lehet az önsértés érzelmi is (tehát amikor saját magát vádolja szélsőségesen vagy indokolatlanul, és ha lekicsinylően nyilatkozik magáról). Bántalmazás tünete lehet, ha a gyerek elszökik, illetve azt fontolgatja, hogy „elbújik a világ elől”, ahogy az is, ha arról beszél, hogy véget vet az életének.

9. Online aktivitások. Az X, Y, Z generáció számára az erőszak nem korlátozódik az iskola épületére és a sulidőre. Online is előfordulhatnak atrocitások, amik az iskolához kötődnek (például: a gyerek kiközösítése online iskolai vagy osztály csoportokból). Ilyen esetekben olyan tüneteket láthatunk, amelyek azt mutatják, hogy a gyerekek megváltozik a viszonya az online jelenlétéhez. A korábban aktív gyerek passzívvá válhat, esetleg bizonyos alkalmazásokat kerülhet.

10. Szomorúság, levertség. Ha a gyerek viselkedése, magatartása, személyisége megváltozik, az jó eséllyel azt mutatja, hogy valamilyen trauma érte. Ha ideges, szomorú, levert, és ennek nincs különösebb (tudott) oka, az is jele lehet bántalmazásnak.

V. FELELŐSSÉG – MIKOR ÉS HOL VÉDI MEG A GYEREKEKET?

A Gyermek Ház az épületbe érkező, programjain megjelenő gyermekek esetében (a gyermeket kísérő felnőttel közösen) biztosítja az ott tartózkodás idejére a gyermeket megillető védelmet, elvárható és életszerű mértékig, a Házirendben meghatározottak szerint. Különös tekintettel a kommunikációra, a fizikai biztonságra és az adatvédelmi szabályok (GDPR) betartására.

A védelem azt jelenti, hogy a szervezet ezeken a területeken átgondolja a lehetséges veszélyforrásokat, veszélyeztető tényezőket, megelőzi azokat. Továbbá ezeken a területeken is biztosítja a következő pontban tárgyalt garanciális elemeket (esetkezelés).

1. A Gyermek Ház épületein belül

A Gyermek Ház falain belül, a Gyermek Ház által megvalósított programokon az iskola alkalmazásában és megbízásában álló felnőttek a rábízott gyermekekért felelősek.

A szülők és törvényes képviselők Gyermek Ház iránti bizalma és kapcsolódó feltételezése, hogy gyermekük az intézmény területén belül biztonságban van. A

gyeremek biztonságát a felnőttek állandó jelenlétén és felügyeletén túl, az iskola Házirendjében és SzMSz⁹-ban található, iskolán belüli helyiségek és területek biztonságos használatára vonatkozó szabályok igyekeznek garantálni.

A gyermekek iskolaépület elhagyásával kapcsolatos kérdéseit, igényeit a mindenkor érvényben lévő Házirend szabályozza (iskola épülete - alsó/felső tagozat, játszótér, külsős programok).

2. A Gyermekek Háza által szervezett külső programokon

A Gyermekek Háza a védelmet a külső programokon is biztosítja a gyerekek számára. Ezeken a programokon az iskola alkalmazásában és megbízásában álló felnőttek felelősek a rájuk bízott gyermekekért. Speciális programok esetében (pl.: kalandpálya) az iskola külön szerződésben rögzíti a megbízottal a gyerekekre vonatkozó felelősségi köröket.

A Gyermekek Háza iskolán kívüli programjának számít, minden az iskola által külső helyszínre szervezett program, például színház- és múzeumlátogatás, kiállítások megtekintése; kirándulások; erdei iskolák; külföldi utak; tavaszi fesztivál; GyH olimpia; akadályverseny.

3. A gyermekek jogainak védelme a Gyermekek Házával kapcsolatos szakmai, programokon, valamint az általános kommunikáció terén

A Gyermekek Háza munkatársainak felelőssége akkor is tart, ha a gyerekek éppen nincsenek jelen. Biztosítja, hogy az iskola semmilyen felületen sem közöl olyan adatot, amelyet a gyerekek nem szeretnének, vagy bármilyen szempontból negatívan érint(het)i őket. A gyerekekről való kommunikáció során mindig a legfőbb érdekük szerint, az alábbi elvek mentén kell eljárni, (bővebben lásd GYH adatvédelmi szabályzat):

- A Gyermekek Házával tanulói jogviszonyban álló gyerekek törvényes képviselőjétől előzetes engedélyt kell kérni írásban, mielőtt róluk képmás, hang- vagy videofelvétel készül, és mielőtt ezek a Gyermekek Háza különböző hivatalos online felületein (pl. honlap, Facebook-oldal) vagy egyéb felületen közzétételre kerülnek. A hozzájárulás bármikor visszavonható.

- A fénykép személyes adatnak minősül, ezért azt a 2011. évi CXII. törvény rendelkezéseinek megfelelően kell kezelni. A Gyermekek Háza adatkezelési szabályzata összhangban áll a vonatkozó nemzetközi és hazai normákkal.

- A Gyermekek Háza az érintett gyereket és törvényes képviselőjét tájékoztatja az adatkezeléssel kapcsolatos jogairól és a jogorvoslati lehetőségekről. A nemleges választ tiszteletben tartja. Személyes adat kizárólag meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében kezelhető. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie az adatkezelés céljának, az adatok felvételének és kezelésének tisztességesnek és törvényesnek kell lennie. A személyes adatok bizalmas kezelésére vonatkozó szabályok alá tartozik minden dokumentum, így minden nyilatkozat és a Menta csoporthoz érkező aggodalmat jelző dokumentum is.

⁹ SzMSz: Szervezeti és Működési Szabályzat

- A Gyermek Ház az érintetteket a képmás, hang- vagy videofelvétel készítése előtt tájékoztatja arról, hogy miért készülnek ezek a felvételek, és hogyan, mikor és hol tervezi ezeket közzétenni.
- A Gyermek Ház a képmás, hang- vagy videofelvétel készítése előtt mindig meggyőződik arról, hogy ezek közzététele semmilyen tekintetben nem gyakorol kedvezőtlen hatást, illetve nem jelent veszélyt vagy kockázatot a gyerekekre vagy a családjukra nézve.
- Mindig figyelemmel kell lenni arra, hogy az elkészült képmások, hang- vagy videofelvételek nem sérthetik a gyerekek méltóságát vagy a személyiségi jogait.
- A felvételeken megjelenő személyek személyes adatait bizalmasan kell kezelni, és biztosítani kell, hogy a felvételeken feltüntetett adatok alapján a személyek ne legyenek beazonosíthatóak, kivéve, ha ahhoz az érintett kifejezett hozzájárulását adta. - Az adatkezelők a rendelkezésre bocsátott személyes adatot (fényképet, videót, hangfelvételt) csak meghatározott célból kezelik.
- A felvételek biztonságos tárolását biztosítani kell annak érdekében, hogy illetéktelen személy ne férhessen hozzájuk.
- A felvételeken megjelenő személyeknek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a felvételekkel és az azok közzétételeivel kapcsolatos aggályaikat jelezhessék akár a közzétételt követően is. Súlyos és megalapozott aggály esetén, vagy ha az érintettek azt kérik, akkor a felvételeket el kell távolítani a Gyermek Ház hivatalos online felületeiről, és azokat máshol sem lehet nyilvánosságra hozni

4. Online felületeken

A Gyermek Ház feladatának tekinti a gyermekek védelmét a gyerekek online jelenlétének is, mely - a tanulás mellett - egyre meghatározóbb kommunikációs és szociális térré válik számukra, ezért védelmük itt más, új, részben edukációs elvek és gondos gyermekvédelmi iránymutatás mentén alakul ki.

Az alábbi gyermekvédelmi elvek az online térre vonatkoztatva, segítik ennek megteremtését:

Az ismeretátadás elve: A digitális kultúra tanítása és fejlesztése, a tematikus, digitális projekthez, a Gyermek Ház Pedagógiai Programjában meghatározott módszertani ajánlások, tudásalapú megelőzőként szolgálják a biztonságos internet használat elsajátítását. A kritikus gondolkodás, a forráskritikus internethasználat készségének kialakítása igyekszik védelmet nyújtani az információs ártalommal szemben.

A biztonságtechnikai megoldások használatának elve: A Gyermek Ház biztosítja az iskolai eszközökön a gyermekek védelmét szolgáló tartalomszűrők beállítását, a hozzáférési jogosultságok szabályozását és betartását, a tanítási alkalmakon használt internetes felületek kísérését, pedagógus jelenlétét.

A biztonságos közösségek kialakításának elve: A Gyermek Ház az iskolában, az iskola tagjaiból szerveződő közösségek működését a Magatartási Kódexben, valamint a Házirend, online oktatásra vonatkozó részében szabályozza.

Alapvető törekvés, hogy valós személyek, valós ismerettség után alakítsanak online közösséget, leginkább a "tér és idő" eltérések áthidalásának céljából, lehetőleg kölcsönös, felelős felnőtt támogatása mellett.

Az így kialakult online közösségek moderátora és tagjai, valamint nagykorú gondviselői segítenek abban, hogy hogyan kell jól kommunikálni és mi a tiltott vagy kerülendő viselkedésforma. Mindig tilos a diszkriminatív magatartás, tilos a méltatlan nyelvezet és viselkedés.

A GDPR vonatkozó szabályzatának betartása: A Gyermek Ház az adatvédelemmel és adatbiztonsággal kapcsolatos dokumentumaiban¹⁰ szabályozza a gyermekek adatainak hozzáférési lehetőségeit, a vonatkozó jogköröket és a bármilyen nemű (papír alapú, elektronikus, képi-, hang- vagy képfelvétel), illetve célú adatok kezelésének rendjét. A készített adatok az adattakarékosság¹¹ elvét követik. Erről a gyermek és törvényes gondviselője bármikor kérhet tájékoztatást közvetlenül a Gyermek Ház adatvédelmi felelősétől, illetve a Gyermek Ház pedagógusaitól.

Az online térre vonatkozó alapelvek kiemelkedő pontja az adattakarékosság elve.

VI. GARANCIÁK – MIK BIZTOSÍTJÁK A GYERMEKEK VÉDELMEÉT?

1. Munkatársak megismerése

A Gyermek Házában az új munkatársak felvétele - a jelentkezőkre szánt időnek, személyes figyelemnek és háttérvizsgálatnak köszönhetően - alkalmas időpont és lehetőség arra, hogy az iskola minimálisra csökkentse a gyermekbántalmazás kockázatát. Az új munkatársak toborzásának módja, a kiválasztási folyamat és annak szempontjai, elvei a mindenkori gyermekvédelmi irányelvek kitételeit, követelményeit is tartalmazzák.

2. A gyermekvédelmi irányelv megismerése

A bevezetőben említett biztonságos légkör kialakításának alapeleme a tájékozódás elősegítése, egy egységes elv és elvárásrendszer kialakítás és a megbízható kommunikációra, hozzáállásra, magatartásra vonatkozó elhivatottság.

A Gyermek Házában a gyermekekkel foglalkozó felnőttek számára az SzMSZ, Magatartási kódexe tartalmazza azokat az intézményi szabályokat és protokollokat, amelyek keretbe foglalják tevékenységüket, és irányítóként szolgálnak a hétköznapi és a gyermekvédelmi helyzetekben. Az Magatartási kódex ismeretét, iránta való elköteleződést a tájékoztatás aláírása igazolja.

¹⁰ GDPR Adatvédelmi szabályzat, GDPR Adatvédelmi tájékoztató, GDPR Adattérkép

¹¹ Adattakarékosság: A Gyermek Ház csak olyan adatot kezel (gyűjt és tárol), amely a megvalósítani kívánt cél eléréséhez feltétlenül szükséges és azzal arányos.

A gyermekvédelmi irányelvekhez kapcsolódó kötelezettségvállalási nyilatkozatot a Gyermek Házával munkaviszonyba kerülő felnőttek ismerik, a tájékoztatást aláírják.

Az átláthatóság, a biztonság és a kölcsönös bizalom szempontjából fontos, hogy a Gyermek Házában dolgozók és a Gyermek Házához kapcsolódó gyerekek és szüleik/törvényes képviselőik egyformán ismerjék és értsék azokat a szabályokat és folyamatokat, amelyek őket, illetve a gyerekeiket védik, azaz a gyermekvédelmi irányelveket.

Ezt a célt szolgálja a gyermeknyelven, szövegrajzos formában készülő gyermekvédelmi irányelvek gyermekbarát verziója, amely ismerteti, hogy kinek és hogyan van lehetősége jelzést tenni akkor, ha egy gyermek rosszul vagy veszélyben érzi magát.

3. Felelősségi körök és feladatok a gyermekvédelmi irányelvvel és a konkrét esetek kezelésével kapcsolatban

A gyermekvédelmi irányelvek működésének szükséges kritériuma, hogy mindenki számára egyértelműek és átláthatóak legyenek a felelősségi körök. A Gyermek Háza ezzel a céllal rögzíti, hogy milyen kérdés kinek a kompetenciájába tartozik. A felelősségi körök átláthatóságával elérhető, hogy mindenki a megfelelő, segítő felnőttet tudja megszólítani és elkerülhető, hogy bárki olyan kérdésben hozzon döntést, amellyel kapcsolatban nem ő rendelkezik a legtöbb tudással.

A gyermekvédelmi munkacsoport koordinátorának szerepe: segíti a konkrét ügyek kezelését, összefogja és koordinálja a gyermekjogokkal és a gyermekek védelmével kapcsolatos folyamatokat. Szükség szerint bevonja a megfelelő – intézményen belüli és azon kívüli – szakembereket, hatóságokat.

Elérhetőségükről tájékozódhat a honlapon, illetve a Gyermek Háza bármely pedagógusánál. Az automatikus, vonatkozó tájékoztatás a tanulói jogviszony, vagy a munkaviszony megkezdésekor történik.

A Gyermek Háza vezetőjének felelőssége:

- Nyomon követi a megvalósulását, értékeli az irányelv szerint megtett szakmai beavatkozásokat.
- Biztosítja, hogy minden munkatárs tisztában legyen a felelősségi körével, és hogy megkapja az ezzel kapcsolatos felkészítést és információkat.
- Lebonyolítja a munkatársak részéről előforduló bántalmazási esetek kapcsán a megfelelő felelősségre vonási eljárásokat.
- Biztosítja, hogy minden munkatárs aláírja az Magatartási kódexet, Gyermekvédelmi irányelvhez kapcsolódó kötelezettségvállalási nyilatkozatot.

Gyermekvédelmi Munkacsoport felelőssége:

- Bevezeti az irányelvet
- Biztosítja, hogy a Gyermek Házával kapcsolatba kerülő gyerekek megismerjék az irányelv rájuk vonatkozó pontjait, különös tekintettel a gyerekeket megillető jogokra és a panasztétel lehetőségeire
- Biztosítja, hogy a Gyermek Házával kapcsolatba kerülő gyerekek törvényes képviselői megismerjék az irányelv fő tartalmi elemeit
- Éves rendszerességgel (év végi értekezlet alkalmával) beszámol a tantestület felé az irányelv megvalósulásával kapcsolatban, illetve szükség esetén rendkívüli beszámolót tart (fenntartó/kuratórium felé nem szükséges)

Az irányelv betartását támogató Menta csoport felelőssége:

- Rendszeresen beszámol a Gyermek Ház vezetője/vezetősége felé az irányelv érvényesülésével kapcsolatban.
- Együttműködik a partnerekkel az irányelv szabályainak betartásában.
- Az irányelvben szabályozott területeken vezeti a gyermekvédelemhez kapcsolódó dokumentációt (a GDPR szabályoknak és a szenzitív adatok védelmének megfelelően).

A Menta csoport felelőssége/feladatai a konkrét esetekkel, jelzésekkel kapcsolatban:

- Esetgazdát választ a beérkező esethez
- Kockázatelemzést végez, és biztosítja az érintett gyermek biztonságát.
- Fogadja és kezeli a gyerekekkel kapcsolatos információkat, bejelentéseket, amelyek bárkitől származhatnak.
- Visszajelzést ad annak a személynek, aki valamilyen gyanút/visszásságot jelzett. (az írásban adott jelzést, írásban visszajelezni)
- Amennyiben bántalmazás gyanúja merül fel, a jelzést/panaszt komolyan veszi, és az irányelv szerint jár el.
- A hozzá beérkezett információt/bejelentést alaposan megvizsgálja
- A hozzá fordulókat tanácsal és információval látja el a gyerekek védelmével kapcsolatban.
- A gyerekek védelmével kapcsolatos általános, alapvető kérdéseket közösen, szükség esetén más munkatársak, illetve külső szakember bevonásával megvitatja.
- Megbeszélést hívhat össze annak érdekében, hogy milyen intézkedések megtétele szükséges, milyen szakemberek (jogász, pszichológus, pszichiáter, orvos), külső szervezetek bevonása vagy hivatalos eljárás megindítására van szükség.
- Konkrét esetekről az esetkezelés sajátosságától függően – a gyerekek legfőbb érdekét szem előtt tartva – ad tényszerű tájékoztatást a munkatársaknak.
- Kapcsolatot alakít ki és ápol a gyermekvédelmi rendszer illetékes szereplőivel.
- Tájékoztatja a törvényes képviselőket.

- Az eseteket követően a feldolgozást könnyítő foglalkozást biztosít gyerekeknek és a munkatársaknak, szükség esetén a megfelelő kompetenciával bíró személyek bevonásával.
- Megvizsgálja, hogy szükséges-e valamely szervezeti szabályzat módosítása vagy a munkatársak további felkészítése annak érdekében, hogy hasonló eset ne következhesse be a jövőben.
- Ha olyan visszásságot tapasztal, amelynek kezelése a vezető/vezetőség hatáskörébe tartozik, akkor jelzést tesz felé.

Az alábbi esetekben felmerülő kérdésekben a releváns gyermekvédelmi szervek, valamint a családok és a Gyermek Ház között minden esetben az irányelvért felelős személy/csoport vagy az általa meghatalmazott/felkért személy (munkatárs, vezető vagy egyéb, az ügybe bevont szakember) jelenti a hidat. Ennek megfelelően az eset tudomására jutásakor:

- a jelzését **súlyos veszélyeztetés** esetén 72 órán belül, **veszélyeztetés gyanúja** esetén 8 napon belül továbbítja az illetékes Család- és Gyermekjóléti Szolgálatnak/gyámhatóságnak/gyermekvédelmi intézménynek;
- az ügrről a tudomásszerzést követően azonnal értesíti az érintett szüleit/törvényes képviselőjét.
- Ha a gyermek/fiatal felnőtt jelzi, hogy **bántalmazás** érte, segíti abban, hogy panaszával a Gyermek Házának történő jelzésen túl milyen egyéb fórumokhoz fordulhat (jogsegélyszolgálatok, áldozatvédelmi szervek, hatóságok stb.)
- A **jogsértés** alapos gyanúja esetén megteszi a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a sérelmet szenvedett fél a jogorvoslati lehetőségekhez hozzáférjen.

A jogi kezelésmódokat az alábbiak szerint foglaljuk össze:

Az abúzus esekörébe az alábbi jogsértések tartozhatnak:

- bűncselekményi tényállások (különösen az élet, a testi épség és az egészség elleni, az emberi szabadság elleni, a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni, az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni, a család elleni bűncselekmények)
- egyenlő bánásmód követelményének sérelme (pl. diszkrimináció, zaklatás)
- alapvető jogokkal kapcsolatos visszásságok (pl. emberi méltósághoz való jog)
- személyhez fűződő jogok sérelme (különösen az élet, a testi épség és az egészség megsértése, a személyes szabadság, a magánélet megsértése, a személy hátrányos megkülönböztetése)
- *Mivel a Gyermekvédelmi törvény zéró toleranciát határoz meg a gyermekekkel szembeni rossz bánásmód valamennyi formájával szemben, ezért jogsértésnek számít minden olyan veszélyeztető magatartás, amely a gyermek egészséges fejlődését sérti, hátrányt okoz, vagy károsan befolyásolja.*

Bántalmazás, illetve bűncselekmény gyanúja esetén nyitva álló jogorvoslati, áldozatsegítést biztosító lehetőségek, panasztételi fórumok:

- Gyerek veszélyeztetésének jelzése az illetékes gyermekvédelmi szervek felé: ebben irányadónak tekintjük a gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működésére vonatkozó EMMI előírásokat (ezek összefoglalása itt érhető el: <https://hintalovon.hu/hu/emmi-protokollok>).

- Egyenlő Bánásmódot Felelős Főigazgatóság eljárásának kezdeményezése: hátrányos megkülönböztetés, zaklatás, megtorlás esetén
- Alapvető Jogok Biztosa Hivatalánál eljárás kezdeményezése: alapvető jogok sérelme vagy azok közvetlen veszélye esetén
- Áldozatvédelmi, áldozatsegítő szolgáltatások kezdeményezése: bűncselekmény elszenvedése, illetve a bűncselekmény közvetlen következményeként testi, lelki, érzelmi vagy akár vagyoni kár elszenvedése esetén
- Polgári peres eljárás kezdeményezése: a személyiségi jogok, az élet, a testi épség és az egészség megsértése; a személyes szabadság, a magánélet, a magánlakás megsértése; valamint a személy hátrányos megkülönböztetése (stb.) esetén
- Panasz, közérdekű bejelentés tétele: panasszal és közérdekű bejelentéssel bárki fordulhat az illetékes szervhez; a szóbeli közérdekű bejelentést az eljárásra jogosult szerv írásba foglalja és a közérdekű bejelentő számára másodpéldányban átadja
- Integrált jogvédelmi szolgálat: gondoskodik a betegek, ellátottak és gyermekek törvényben meghatározott jogainak érvényesüléséről, védelméről, ellátja a jogvédelmi képviselők foglalkoztatásával összefüggő feladatokat, működteti a jogvédelmi képviselők hálózatát, irányítja, szervezi és ellenőrzi a jogvédelmi képviselők szakmai munkáját
- Büntetőeljárás kezdeményezése: büntetendő cselekmény gyanúja esetén

4. Jelzés és esetkezelés

A gyerekek védelmének kulcsa az, hogy a veszélyeztetettséget felismerjék, és az egy olyan személy tudomására jusson, aki megfelelően tudja kezelni a helyzetet. A felismerés, a probléma jelzése érkezhét gyerektől vagy felnőtől – ezért fontos, hogy mindenki tisztában legyen azzal, hogy mikor és kinek kell szólnia.

Kiemelten fontos a névtelen módon történő jelzés lehetőségének tudatosítása és biztosítása. Az anonim jelzés lehetősége segít megelőzni, hogy a bántalmazás a jelzéstétel következményeitől (pl. kirekesztés) való félelem miatt rejtve maradjon.

Az, hogy a jelzés után mi fog pontosan történni, a konkrét esettől és az érintett, védelemre szoruló gyerek érdekétől függ.

Első számú alapelv, hogy minden jelzést és gyanút komolyan kell venni, és ki kell vizsgálni. Ez elősegíti, hogy minél kevesebb ügy maradjon kezeletlen, és tanítja, hogy az „álhíreknek” is van következménye. (Következmény az is, hogy egy így felszínre került témát az osztályfőnök feldolgoz a gyerekekkel. A „vaklármá” témájára a gyermekeket aktuálisan foglalkoztató kérdésként tekintve.)

A második alapelv, hogy a jelzést követően minden esetben a jogszabályokat és a gyerekek legfőbb érdekét szem előtt tartva kell eljárni. A gyerekek védelméért felelős személy, akihez a jelzés eljut, tudja, hogy mikor és kit kell bevonnia egy helyzet kezelésébe. Ugyanakkor igyekszik elkerülni, hogy az érintett gyerekek további sérelmet okozzon – a gyerekekkel *együttműködve*, őt megfelelően tájékoztatva jár el. A gyerekek és a felnőttek biztonságát szolgálja, hogy a gyerekeket védő további szabályok egyértelmű iránymutatást kínálnak a meghallgatás-cselekvés ambivalens kérdésével kapcsolatban.

A harmadik alapelv az, hogy a jelzésnek van „nyoma”. Fontos, hogy a jelzést tevő gyerek vagy felnőtt tudja, hogy lett következménye annak, hogy szólt. A jelzés pontos dokumentálása, az eset kezelése során és az ügygel kapcsolatos visszajelzéskor válik lényegessé.

A bejelentési folyamat felvázolja azokat a kötelességeket, amelyeket a Gyermek Ház minden gyermekbántalmazással kapcsolatos aggodalom jelzése és kezelése során betart.

VII. BEJELENTÉSI FOLYAMAT

Ha bármelyik felnőtt szemtanúja elhanyagolásnak, kihasználásnak, egyéb rossz bánásmódnak, vagy ezek megtörténtét gyanítja, vagy valaki ilyen esetről számol be neki, a következőket kell tennie:

- Az adott találkozás/program után azonnal jelez az irányelvért felelős személynek/csoportnak vagy a helyettesének, vagy a jelzést tevő személy valamely felettesének. A jelzést lehetőség szerint szóban és írásban egyaránt, de írásban kötelező jelleggel kell megtenni.
- Ha a jelzést nem az irányelvek betartásáért felelős személynek tették, akkor az értesített felnőtt szükség esetén jelzést tesz a gyermekvédelmi irányelv betartásáért felelős személynek.
- A jelzéseket megfelelően dokumentálni kell: a jelzést tevő személy kitölti a szükséges adatlapot (lásd 2. sz. melléklet), amit a gyermekvédelmi irányelvek betartásáért felelős személy bizalmasan kezel és archivál.
- Az írásos jelzésnek tartalmaznia kell:
 - a jelentést tevő adatait (név, cím, elérhetőségek, pozíció megnevezése);
 - a bántalmazással érintett adatait (név, cím, elérhetőségek, a Gyermek Ház projektjének megnevezése, amiben részt vesz);
 - a bántalmazás körülményeinek a leírását (gyanított vagy szemtanúként látott eset, dátuma, időpontja, helye);
 - az eset pontos leírását;
 - az esetben érintett és közreműködő személyek megnevezését;
 - az esetet jelentő személy által megtett intézkedéseket.
- Bejelentési lapot az esetről való értesülést követő 24 órán belül archiválni kell annak érdekében, hogy az utánkövetés és a felülvizsgálat, így a vezető/vezetőség felé történő éves beszámoló során a Gyermek Ház vezetője is pontos képet kaphasson az esetekről.

A CSIGAHÁZ programot minden munkatárs ismeri. A CSIGAHÁZ program elnevezése a Gyermek Ház gyermekvédelmi szemléletét szimbolizálja, meghittségével, formájával, érzékenységével, fejlődési lehetőségével.

Amennyiben a bántalmazásról szóló elsődleges jelentés a Gyermek Házával kapcsolatban álló gyermektől származik, a beszámolót először halló munkatárs a következőképpen kell, hogy eljárjon:

- Figyelmesen végighallgatja a gyereket, és elfogadja, amit hall, anélkül, hogy túl nagy nyomást helyezne a gyerekre annak érdekében, hogy minél több részletet megtudjon tőle.
- Biztosítja őt arról, hogy jól döntött, amikor megosztotta vele az információt.
- Tájékoztatja arról, hogy ez az információ nem maradhat teljes titokban, meg kell osztani az illetékes személyekkel is.
- Tájékoztatja a gyereket arról, hogy mik lesznek a következő lépések az esettel kapcsolatban.
- Azonnali helyzetfelmérés és kockázatelemzés után megtesz mindent annak érdekében, hogy az érintett gyerek(ek) biztonságba kerüljön (kerüljenek).
- Dokumentálja a beszámolót és – a fentieknek megfelelően – haladéktalanul jelzést tesz a releváns programvezetőnek vagy az irányelv betartásáért felelős személynek. - - Az eredeti jelzést tevő személynek minden esetben visszajelzést kell kapnia az ügy állásáról, az érintett gyerek hogylétéről, és szükség esetén szupervíziós lehetőséget kell számára biztosítani.

CSIGAHÁZ

Azoknak a felnőtteknek ajánlott követni és alkalmazni, akivel a gyermek megosztotta a történetét, akinek mesélt az általa átélt esemény(ek)ről, amelyet a protokoll szerint más szakemberrel/hatósággal is meg kell osztani.

- **Lényege, hogy a bizalmi felnőtt addig ne ossza meg mással a rábizott információkat, és az érintettől se kérje annak megosztását, amíg a gyerek saját maga oda nem ért a lelki folyamataiban, hogy erre felhatalmazást tud adni (mert már készen áll arra, hogy a titok feloldásra kerülhet, és külső szereplők is megtudhatják). Eddig a pontig a felnőttet titkoktartás kötelezi.**

- Ezen a folyamaton kell végig kísérni az érintett gyereket – sokat beszélgetve, együtt dolgozni vele, hogy megérthesse, miért fontos az, hogy a történekről másnak is beszéljen, hogy azokat más is megtudja.

- Fontos, hogy a gyereknek legyen ideje felkészülni és elfogadni azt, hogy a történeknnek milyen következményei lehetnek (pl. eljárás fog indulni):

- legyen módja kellő információhoz jutni;
- legyen elég ideje megérteni, hogy pontosan milyen eljárások elé néz.

A Gyermek Ház érintett munkatársai szükség esetén az adott esetet követően 72 órán belül leülnek, hogy átbeszéljék a felmerült kérdést és a további lépéseket. Az eseteket követően mind a munkatársak, mind a gyerekközösség esetében biztosítani kell a feldolgozást segítő foglalkozást/beszélgető kört.

Minden jelzés elnyeri a Gyermek Ház támogatását és figyelmét.

A szándékosan rosszhiszeműen tett jelzéseknek következménye van (lásd Házirend).

Folyamatábra:

Ha a Gyermek Ház munkatársa **aggódik** a gyermek biztonsága miatt, mert
bántalmazást/annak jeleit észleli,
visszaélés gyanúja merül fel,
vélelmezett visszaélés történik,
a gyermek megosztja a bántalmazás/visszaélés tényét,

a foglalkozást követően **azonnal tegyen jelzést**
a Menta csoport koordinátorának vagy valamely tagjának.

Jelzését a Gyermekvédelmi bejelentő űrlap kitöltésével tegye meg,
a Bejelentőlapot az esetről való értesülést követő 24 órán belül iktatja.

**A gyermekvédelmi irányelv betartásáért felelős személy a jelzést
súlyos veszélyeztetés esetén 72 órán belül,
veszélyeztetés gyanúja esetén 8 napon belül
továbbítja az illetékes Család- és Gyermekjóléti
Szolgálatnak/Gyámhatóságnak/Gyermekvédelmi Intézménynek.**

A koordinátornak és az esetgazdának minden szükséges lépést meg kell tennie a további sérülések elkerülése érdekében.

Mérlegelést, egyeztetést követően szükség szerint tájékoztatási kötelezettségének eleget téve tájékoztatja a gyermek törvényes képviselőjét gondoskodik a jelzést tevő személy részére történő visszajelzésről, szükség esetén jelez a munkáltatói jogok gyakorlója felé.

A munkáltatói jogokat gyakorló személy szükség esetén megindítja a megfelelő eljárást az érintett munkatárs felelősségre vonása érdekében.

A Gyermek Ház érintett munkatársai az esetet követően **48 órán belül** leülnek, hogy átbeszélgék a felmerülő kérdéseket és a további lépéseket.

VIII. AZ IRÁNYELV BEVEZETÉSE ÉS FELÜLVIZSGÁLATA

A Gyermek Ház Menta csoportja az irányelvnek való megfelelést folyamatosan nyomon követi, mindig naprakészen és aktuálisan tartja.

Az irányelv bevezetésének és felülvizsgálatának a következő lépései vannak:

Az irányelv elfogadása (1.) vezetői, tantestületi, SZMK és DÖK szinten történik. Ez a kiterjedt, egyetemleges elfogadás garantálja, hogy a gyermekvédelmi keretek minden szinten világosak, ezzel erősítve annak kötelező erejét. Evidenssé teszi a szervezet értékrendjét és a gyermekjogok melletti magas szintű elköteleződést.

Az irányelvek integrálása (2.) a Gyermek Ház már meglévő rendszerébe (stratégiai tervezés, működtetés, alapdokumentumok, új munka- és önkéntes szerződések stb.) és folyamataiba tovább formálja, mélyíti az egységes és komplex gondolkodást.

A felkészítés (3.) magába foglalja, az együttműködő szervezetek és partnerek tájékoztatását -az irányelvekben lefektetett alapelvekről- a közös munka alapját képezve. A Gyermek Ház tájékoztatást nyújt minden olyan személynek, akire gyermekvédelmi irányelvei vonatkoznak.

A diákok tájékoztatása (4.) életkoruknak, érettségüknek, valamint egyéni igényüknek megfelelően valósul meg, különös tekintettel a gyermek számára biztonságos jelzési lehetőségekre. A dokumentum nyomtatott és online formában is elérhető.

A rendszeres felülvizsgálat (5.) előírja, hogy a Menta csoport évente:

- megvizsgálja az irányelvek működését
- értékeli, hogy az irányelvek bevezetése és alkalmazása milyen hatással van a munkatársakra, a gyerekekre és szülőkre
- felülvizsgálja, hogy szükséges-e az irányelvek bármely részét módosítani
- az eredményekről írásos összefoglalót készít, amelyről a Tantestületet tájékoztatja
- az eredményekről szakmai, hitelesítő párbeszédet folytat (Hintalovon Alapítvány)

IX. JOGSZABÁLYOK

- Az ENSZ Gyermekjogi egyezménye (kihirdette:1991. évi LXIV törvény)
- A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.)
- A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.)
- A Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.)
- A gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézményekben, nevelőszülői hálózatokban és javítóintézetekben ellátott gyermekek és fiatal felnőttek bántalmazási eseteinek kivizsgálására és kezelésére vonatkozó intézményi, fenntartói és ágazati módszertan (EMMI 2018)
- A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan
- A gyermekvédelmi gondoskodáshoz kapcsolódó család- és gyermekjóléti szolgáltatások folyamatairól szóló EMMI protokoll
- Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény